

STORTINGET

Representantforslag 11 S

(2026–2027)

fra stortingsrepresentantene Frøya Skjold Sjursæther, Oda Indgaard og Ingrid Liland

Dokument 8:11 S (2026–2027)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frøya Skjold Sjursæther, Oda Indgaard og Ingrid Liland om å skattlegge ekstraordinære overskudd i olje- og gasselskaper

Til Stortinget

Bakgrunn

Russlands fullskalainvasjon av Ukraina i 2022 og krisen knyttet til Hormuzstredet har utløst voldsomme prissjokk i de globale energimarkedene. Under slike ekstremhendelser opplever olje- og gasselskapene en dramatisk inntektsvekst uten at det ligger økt innsats, risiko eller innovasjon bak. Dette er ren krigs- og kriseprofitt; såkalte «windfall profits». Selskapene sitter igjen med rekordstore overskudd som først og fremst skyldes ytre hendelser, ikke selskapenes egne prestasjoner.

I Norge har petroleumsnæringen tjent enormt på de høye prisene. Anslag viser at norske olje- og gassprodusenter hadde over 1 000 mrd. kroner i ekstraordinært overskudd i 2022 og 2023. Dagens ekstraordinære inntekter kommer som følge av Russlands angrepskrig mot Ukraina, den russiske manipulasjonen av energimarkedene, samt stengingen av Hormuzstredet. Samtidig opplever samfunnet økt inflasjon og dyrere levekostnader. Erfaringen fra 2022 er at oljeselskapene bruker det ekstraordinære overskuddet på utbetaling av utbytte og investering i ytterligere fossil energi, fremfor i grønn omstilling. Dermed sitter fellesskapet igjen med økte levekostnader, økte klimagassutslipp og lavere evne til å gjennomføre den grønne omstillingen.

Dagens petroleumsskatt på 78 prosent sikrer fellesskapet en stor del av verdiene fra norsk sokkel. Samtidig er skattesystemet først og fremst innrettet mot å skattlegge ordinær grunnrente. Det mangler en mekanisme som særskilt fanger opp de mest ekstreme og midlertidige overskuddene som oppstår under krig og kriser.

Flere europeiske land har allerede innført ordninger for å hente inn deler av slike ekstraordinære gevinster. I 2022 vedtok EU et obligatorisk solidaritetsbidrag på overskudd i olje-, gass-, kull- og raffinerisektoren som oversteg 20 prosent over gjennomsnittet for 2018–2021. Minstesatsen ble satt til 33 prosent.

Storbritannia innførte samme år Energy Profits Levy, en særskatt på ekstraordinære overskudd i olje- og gassvirksomhet. Ordningen ble begrunnet med behovet for å finansiere tiltak for husholdninger som ble rammet av energikrisen. Lignende ordninger er også innført og foreslått innført i Tyskland og Polen. Felles for ordningene er at de skjermer normal avkastning, men sørger for at en større del av de ekstraordinære inntektene tilfaller fellesskapet.

I august i år tok flere EU-land, blant dem Tyskland, Spania, Portugal, Italia, Polen og Østerrike, til orde for et felles EU-rammeverk for skattlegging av ekstraordinær profitt som følge av de kraftige energiprisøkningene etter blokaden av Hormuzstredet. EU-kommisjonen har samtidig presisert at medlemslandene står fritt til å innføre slike skatter nasjonalt. Konkrete lovforslag er nå til behandling i flere EU-land.

Forslagsstillerne mener det er rimelig at fellesskapet får en større andel av de ekstraordinære verdiene som oppstår når krig og internasjonale kriser rammer verdens energimarkeder. Slike ordninger bidrar også til å finansiere tiltak som gjør samfunnet mindre sårbart for

ustabile energimarkeder ved å fremskynde overgangen fra fossilt til fornybart.

Forslagsstillerne mener derfor at det bør innføres en norsk skatt på ekstraordinære inntekter i petroleumssektoren som følge av krig og konflikt, og at denne bør bygge på de samme prinsippene som EUs solidaritetsbidrag.

Skatten skal gjelde selskaper som er omfattet av petroleumsskatteloven, og den skal slå inn når skattbart overskudd overstiger gjennomsnittet for de fire foregående årene med mer enn 20 prosent. Skatten skal kun omfatte den delen av overskuddet som overstiger denne terskelen, og den skal utformes slik at samlet marginal beskatning av ekstraordinært overskudd blir på 95 prosent.

Forslagsstillerne mener videre at inntektene fra skatten bør prioriteres til å gjøre norske bedrifter og familier mindre avhengig av fossil energi – og dermed øke motstandskraften mot kommende kriser. Inntektene bør også brukes til internasjonal klimafinansiering og

støtte til land og befolkninger som rammes av krig, energikriser og klimakatastrofer, herunder Ukraina.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen utrede en skatt på ekstraordinære overskudd for selskaper som betaler petroleumsskatt på norsk sokkel, etter modell av EUs solidaritetsbidrag.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av en skatt på ekstraordinære overskudd for selskaper som betaler petroleumsskatt på norsk sokkel, der skatten utformes slik at den samlede marginals-katten utgjør minst 95 prosent når overskuddet overstiger det normale overskuddet i bedriften.

6. oktober 2026

Frøya Skjold Sjursæther

Oda Indgaard

Ingrid Liland